

Adonis chrysocyathus

Foto: Harry Jans

Nomenclatuur/etymologie

De geslachtsnaam *Adonis* is afkomstig uit de Griekse mythologie, waar de plant volgens de legende uit het bloed van de stervende jager Adonis, de geliefde van Aphrodite, zou zijn ontsproten. De soort aanduiding *chrysocyathus* is een samenstelling van Griekse wortels en is zeer beschrijvend voor de bloem. Chrysos betekent goud en cyathos betekent beker of kom. De naam verwijst dus naar de heldere, goudgele, komvormige bloemen van deze soort.

Taxonomie

- Rijk: Plantae
- Stam: Tracheophyta
- Klasse: Magnoliopsida
- Orde: Ranunculales
- Familie: Ranunculaceae
- Geslacht: *Adonis*
- Soort: *Adonis chrysocyathus*

Synoniemen

Adonis chrysocyathus is de geaccepteerde wetenschappelijke naam voor deze Centraal-Aziatische soort. Er zijn enkele botanische synoniemen bekend die door de geschiedenis heen zijn gebruikt, waaronder *Adonis amurensis* var. *chrysocyathus* en *Adonis vernalis* var. *chrysocyathus*. Dit wijst op de nauwe morfologische verwantschap en de neiging tot verwarring met andere, bekendere *Adonis*-soorten.

Variëteiten en cultivars

Adonis chrysocyathus is een zeldzame botanische soort die voornamelijk wordt gekweekt door liefhebbers van alpiene en vroegbloeiende vaste planten. De plant wordt vrijwel uitsluitend als de wilde soort verhandeld, en er zijn geen specifieke benaamde cultivars in de reguliere sierteelt bekend. De plant wordt gewaardeerd om zijn vroege bloei en zijn intense gele kleur.

Familie

Deze plant behoort tot de familie Ranunculaceae, oftewel de ranonkelfamilie. Dit is een grote familie van kruidachtige planten in de gematigde zones. Net als veel andere leden van deze familie, zoals boterbloemen en ridderspoor, bevat ook het geslacht *Adonis* giftige verbindingen, met name cardenoliden (hartglycosiden). De plant is in al zijn delen giftig bij inname.

Hoogte

Adonis chrysocyathus is een compacte, lage vaste plant, typisch voor zijn alpine herkomst. De hoogte is doorgaans bescheiden, variërend van 10 tot 30 centimeter. De bloemen verschijnen vaak laag bij de grond, nog voordat het blad zich volledig heeft ontwikkeld, en de plant vormt een dichte pol.

Bloemkleur

De bloemkleur is intens en opvallend goudgeel, waaraan de sortaanduiding is ontleend. De bloemen zijn groot en komvormig en kunnen een diameter bereiken van 3 tot 5 centimeter. De bloembladen zijn glanzend en staan in een enkele rij, wat de bloemen een helder, stralend uiterlijk geeft in de vroege lente.

Bladkleur

Het blad van de plant is zeer fijn verdeeld en vederachtig, wat een delicate, varenachtige textuur geeft. De kleur is lichtgroen tot frisgroen. De stengels zijn vaak groen tot roodbruin van kleur. Het blad is minder opvallend dan de bloemen en verschijnt vaak pas volledig nadat de bloei al begonnen is.

Bloeiperiode

De plant is een zeer vroege bloeier, wat typerend is voor planten uit de koude, bergachtige streken. *Adonis chrysocyathus* bloeit in de late winter of vroege lente, meestal in de maanden maart en april. De bloei kan al beginnen zodra de sneeuw is gesmolten.

Standplaats

Deze soort vereist een standplaats in de volle zon tot lichte halfschaduw, vooral tijdens de bloeiperiode. De grond moet goed doorlatend, humusrijk en bij voorkeur kalkrijk zijn. De plant is niet geschikt voor natte grond in de winter, maar de bodem mag in de lente en vroege zomer niet uitdrogen. Het is een uitstekende plant voor rotstuinen.

Herkomst

Adonis chrysocyathus is inheems in Centraal-Azië, met name in de bergketens van Tadzjikistan en Kirgizië. De plant groeit daar in alpine en subalpine graslanden en op stenige hellingen op grote hoogte, waar hij zich heeft aangepast aan een zeer vroeg en kort groeiseizoen.

Soort gewas

Het betreft een kruidachtige, overblijvende vaste plant. De plant sterft in de zomer bovengronds vaak af (dormant) om de droge periodes te overleven, maar loopt in het vroege voorjaar weer uit. Het wordt beschouwd als een gespecialiseerde alpiene plant.

Vermeerderingswijze

De meest geschikte methode om deze plant te vermeerderen is door zaaien. De zaden moeten vers worden gezaaid, vaak in de herfst. De zaden vereisen een koude en warme stratificatieperiode om te kiemen, wat de kieming onregelmatig en langzaam maakt. Oudere pollen kunnen soms voorzichtig worden gedeeld in de herfst, maar dit is riskant vanwege de dikke, vlezige wortels.

Klimaatzone

Vanwege de alpine herkomst is *Adonis chrysocyathus* zeer winterhard. De plant valt in USDA Klimaatzone 3 tot 6. Hij is uitstekend bestand tegen strenge vorst en de barre omstandigheden van koude, gematigde klimaten.

Insecten

Als vroege bloeier is de plant een belangrijke voedselbron voor de eerste bijen, hommels en vliegen die in het voorjaar actief worden. De bloemen bieden uitsluitend stuifmeel (geen nectar). De plant wordt over het algemeen als plaagvrij beschouwd vanwege zijn giftigheid.

Bronvermelding

<https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:708285-1>

Samenvatting

Onderwerp	Details
Nomenclatuur/etymologie	<i>Adonis</i> (mythologische held), <i>chrysocyathus</i> (gouden beker).
Taxonomie	Rijk: Plantae, Familie: Ranunculaceae, Geslacht: <i>Adonis</i> .
Synoniemen	<i>Adonis amurensis</i> var. <i>chrysocyathus</i> , <i>Adonis vernalis</i> var. <i>chrysocyathus</i> .
Variëteiten en cultivars	Geen cultivars bekend; wordt als botanische soort gekweekt.
Familie	Ranunculaceae (Ranonkelfamilie).
Hoogte	10- 30 cm.
Bloemkleur	Goudgeel, komvormig.
Bladkleur	Frisgroen, fijn verdeeld/vederachtig.
Bloeiperiode	Maart- april (late winter/vroege lente).
Standplaats	Volle zon, goed doorlatende, kalkrijke, humusrijke grond.
Herkomst	Centraal-Azië (Tadzikistan, Kirgizië).
Soort gewas	Kruidachtige vaste plant (zeer giftig), alpiene plant.
Vermeerderingswijze	Zaaien (moeilijke kieming), voorzichtig delen.
Klimaatzone	Zone 3-6 (Zeer winterhard).
Insecten	Bijen, hommels, vliegen (vroege stuifmeelbron).